

Diarienummer N2017/07817/PBB

2018-04-27

Näringsdepartmentet

Remiss: Delbetänkande Nystart för byggstandardiseringen genom stärkt samverkan, SOU 2017:106 från Kommittén för modernare byggregler

IQ Samhällsbyggnad har inbjudits att lämna synpunkter på rubricerad remiss. Vi tackar för möjligheten och lämnar härmed följande synpunkter.

Generella synpunkter

Delbetänkandet ger en bra beskrivning av uppdraget och dess genomförande liksom en tydlig sammanställning om hur standardiseringsarbete organiseras generellt både nationellt och internationellt. Samhällsbyggandets aktörer, både privata och offentliga, samt deras roller inom standardisering i byggområdet beskrivs väl och en samlad problembeskrivning ges.

Vi anser att delbetänkandet har två övergripande brister som också påverkar de tre förslag som ställs.

1. Marknadsdrivna processtandarder

Den första rör beskrivningen av samhällsbyggnadsbranschen, dess logik och dess koppling till aktörernas engagemang inom standardisering. De flesta problem som finns lyfts upp och beskrivs väl, men inte det som kanske är det viktigaste. På ett flertal ställen i betänkandet beskrivs standarder som marknadsdrivna, det vill säga att de tas fram på frivillig basis utifrån egenintresse, och aktörer som tjänar på en standard kan då också lätt motivera deltagande i arbetet och de kostnader som är förknippade med arbete. Grundprincipen är rätt, men logiken haltar dessvärre i samhällsbyggnadsbranschen.

Det är stor skillnad mellan produktstandarder och vad man kan definiera som processtandarder, där de standarder som faller inom gruppen "byggstandarder" till stor del kan kategoriseras som det senare. För sådana standarder finns det sällan en entydig "vinnare" som kan se värdet i att investera i utveckling av en standard. Det kan snarare vara så den kompetens som behövs för att utveckla en standard ligger hos företag som initialt förlorar på standardisering. En projektör har till exempel inget affärsmässigt intresse av hur en standard för konstruktioner är utformad, och likaså påverkas inte entreprenörens affär av att eurokodernas föreskrifter kräver mer material än tidigare. Standarder som påverkar effektiviteten har dock stor betydelse för kunderna, brukarna och samhället, men det är inte självklart vilken eller vilka aktörer som ska bidra i

standardiseringsarbetet ur ett marknadsdrivet perspektiv. Detta är en mycket viktig aspekt som i hög grad påverkar deltagandet i standardiseringsarbetet liksom kunskapen om standarder hos aktörerna, dvs några av de problem som pekas ut som viktigast att hantera.

Konsekvensen av detta blir att:

- Den nuvarande finansieringsmodellen för standardisering fungerar dåligt med resultat att för få aktörer medverkar i kommittéer och att incitament för att öka sin kunskap om standardisering är låg.
- Ingen tar det övergripande strategiska greppet över branschens prioriteringar och insatser i olika kommittéer på både nationell och internationell nivå.

2. Analys av problemen

Den andra bristen rör analysen i delbetänkandet. Delbetänkandet ger en problembeskrivning som inkluderar bristande kunskap om standarder, kostnader för standarder och för deltagande i kommittéer, bristande information om standarder, otillräcklig representation i kommittéer samt upphovsrättsliga frågor. Detta stämmer väl med vår bild. Därefter gör utredningen ett väl snabbt konstaterande att grundproblemet är bristande samverkan, utan någon ytterligare analys eller samband mellan problembeskrivning och slutsats som går att följa för läsaren. Två av de tre förslagen som sedan ställs utgår från att ökad samverkan är svaret på alla dessa problem. Ökad samverkan är förstås bra men det kommer inte att lösa problemen ovan, eftersom de grundar sig i strukturella faktorer både hos branschen, myndigheterna och SIS, vilket också konstateras i delbetänkandet.

Vår förväntan på utredningen är snarare att den skulle bryta ner de identifierade problemen och föreslå lösningar istället för att hänskjuta dem till aktörerna med en nationell samordnare som medlare.

Synpunkter på förslagen

Delbetänkandet lämnar tre förslag för att lösa de beskrivna problemen. Vi lämnar här våra synpunkter på respektive förslag.

1. Regeringen bör utse en nationell samordnare för byggstandardiseringen inom SIS, samhällsbyggnadsbranschen och Boverket.

IQ Samhällsbyggnad avråder förslaget om nationell samordnare, och föreslår att utredningen får ett förnyat uppdrag att bryta ner problembeskrivningen och föreslå konkreta åtgärder till de identifierade problemen.

Vi ställer oss tveksamma till förslaget om nationell samordnare och tror inte att det kommer att lösa de identifierade problemen rörande standardiseringen i Sverige. De strukturella problem som beskrivs under rubriken Marknadsdrivna processtandarder löses inte av en tvåårig samordnare med uppgift att medla mellan parter.

Om en nationell samordnare ändå kommer att utses föreslår vi att den personen underställs, alternativt arbetar nära samhällsbyggnadsbranschens aktörer i de former för samverkan kring standardisering som nu organiseras av följande organisationer: Fastighetsägarna Sverige, Byggherrarna, Svenska Teknik&Designföretagen, Sveriges Byggindustrier, Installatörsföretagen, Byggmaterialindustrierna, IQ Samhällsbyggnad, BIM Alliance och Svensk Byggtjänst.

2. Regeringen bör inrätta ett nationellt myndighetsråd för byggstandardisering som ska effektivisera och stärka myndigheternas byggstandardiseringsarbete.

IQ Samhällsbyggnad tillstyrker förslaget men önskar fler åtgärder för en mer aktiv roll hos myndigheterna.

Vi ser positivt på förslaget och anser att ett myndighetsråd kan vara rätt sätt att skapa högre effektivitet med myndigheternas gemensamma resurser. Även här finns dock en risk för en övertro på samverkan. Problembeskrivningen tar upp bristande sakkunskap, brist på resurser samt frågan om hur upphovsrätten ska tolkas som viktiga faktorer. Utredningens svar är åter igen ökad samverkan, vilket inte heller löser alla dessa problem. Vissa stordriftsfördelar uppstår säkert om myndigheterna samordnar sitt deltagande och rådet kan förhoppningsvis bidra med en strategisk plan för byggstandardiseringen, men det kommer inte att lösa hela resursbristen och kunskapsbehovet och framförallt inte upphovsrättsfrågor och tillgänglighet till standarder som regelstiftande myndigheter hänvisar till.

Listan över de 13 myndigheter som bör ingå i rådet lämnar också några frågor. Kriterierna för dessa är oklara, där till exempel Statens Fastighetsverk finns med i egenskap av byggherre men inte Fortifikationsverket. Man kunde annars tänka sig att endast de som ägnar sig åt myndighetsutövning med koppling till standardisering har valts ut, men så verkar inte vara fallet.

3. Regeringen bör från och med 2019 villkora finansieringen av SIS utifrån aktuella behov.

IQ Samhällsbyggnad tillstyrker förslaget om att villkora finansieringen av SIS.

Vi ser positivt på förslaget och anser att det är rimligt att den medfinansiering som regeringen bidrar med till SIS kommer aktörerna och samhället till godo på bästa sätt. Tillgänglighet till standarder och aktörernas medverkan och påverkan är centrala för att denna nytta ska uppstå.

Eva Schelin

VD IQ Samhällsbyggnad

Om IQ Samhällsbyggnad

IQ Samhällsbyggnad är en unik medlemsorganisation för företag och organisationer i samhällsbyggnadssektorn som är intresserade av forskning och innovation. Vi kombinerar forsknings- och innovationsfrågor med gränsöverskridande samverkan och verkar i skärningspunkten mellan näringsliv, politik, civilsamhälle och akademi. Tillsammans skapar vi i

IQ Samhällsbyggnad samhällsnytta genom ökad kompetens och fler innovationer inom samhällsbyggandet. Vi gör detta genom att i tät dialog med våra medlemmar och det omgivande samhället:

- Påverka och initiera forskning och innovation
- Samla och mobilisera sektorn
- Leda och samordna forskningsprogram och utvecklingsprojekt
- Främja nyttiggörande

Då IQ Samhällsbyggnad är en organisation med bredd – med drygt 110 medlemmar från hela samhällsbyggnadssektorn – för vi hela sektorns talan när det gäller FoI-frågor. Förankringen inom branschorganisationerna är därtill mycket god, och med tanke på den mängd aktörer som dessa organisationer i sin tur företräder, kan IQ Samhällsbyggnad indirekt sägas företräda långt fler medlemmar än de 110 aktörerna. Läs mer om oss på www.iqs.se.